

Момчило Суботић
Институт за политичке студије, Београд

РЕПУБЛИКА СРПСКА У БОРБИ ЗА ДРЖАВНОСТ

Сажетак

У фокусу овог рада је актуелна политичка ситуација у Босни и Херцеговини, с посебним нагласком на Републику Српску поводом које се, и у којој се, воде два супротстављена (гео) политичка процеса. Први, којег карактеришу перманентни притисци Запада, те представника ФБиХ (више Бошњака него Хрвата), на Републику Српску и њен дејтонски, уставни положај у оквиру државне заједнице Босне и Херцеговине, и други, који представља борбу Републике Српске за свој аутономни положај у оквиру дејтонске БиХ. Ове две (гео) политике представљају и главнину садржаја овог чланка. Кад је реч о првом процесу, наведени су кључни примери и извршена детаљна анализа континуираних притисака, оспоравања, као и санкција према Републици Српској и њеним политичким представницима од стране Запада, нарочито високог представника УН за БиХ (свих седам – неког више, неког мање) и наметнутих антидејтонских и антиуставних институција, као што је Уставни суд БиХ, где су се на основу бројчане већине страних и бошњачких судија, под маском примене Дејтонског споразума, потврђивали закони и одлуке високог представника о одузимању дејтонских, уставних надлежности Републике Српске и доносиле одлуке које су ишле у прилог бошњачке визије централизоване, унитарне БиХ. Према српском виђењу, епилог ових потеза био би развлашћивање и укидање Републике Српске. Овакав тренд „креативне примене Дејтона“, нарочито је интензивираан доношењем тзв. Инцковог закона о негирању геноцида, који кореспондира са доласком на власт америчког председника Бајдена и његовим ставом да се „дврши“ посао на Балкану – коначним отимањем Косова од Србије и укидањем Републике Српске. Са тим циљем, кренули су амерички емисари и појачан је дипломатски, психолошки, политички и

сваки други притисак на представнике Српске, превасходно на Додика, али и на руководство у Београду. Представници ФБиХ, поготово бошњачки, у недостатку „дејтонских“ аргумената, у сили Западних „аргумената“ виде начин за остварење своје државне визије – „целовите“, „јединствене“ – дакле антидејтонске, антиуставне и унитарне БиХ. Српска се на адекватан, демократски начин, супротставља антитејтонским и антиуставним мерама. Народна скупштина РС ставила је ван снаге брутални „Инцков закон“ и донела закон против омаловажавања Српске; одбила је да прихвати новог тзв. високог представника (Кристијан Шмит), који није добио сагласност Русије и Кине у СБ УН, као ни у Управном одбору ПИК-а (руски амбасадор није гласао). Такође, у Народној скупштини РС отпочео је процес укидања свих закона којима су отимане надлежности Републике Српске и преношене на БиХ. Република Српска дакле не жели сецесију, али чврсто стоји на бранику своје дејтонске и уставне позиције. Захтева да се, кад врати своје државне надлежности на ниво „слова“ Дејтона, кроз унутрашњи дијалог, без присуства спољних медијатора (што Бошњаци одбијају), нађе решење. У противном – решење је мирни разлаз. Треба указати да овај процес дејтонског или, евентуално, државно – независног позиционирања Републике Српске подразумева неколико услова: пре свега политичко јединство у Српској, сагласност и подршку руководства Србије, што се све скупа темељи на јединству српског народа у целини, те поуздане и моћне савезнице, као што су Русија и Кина, а то значи повољну глобалну геополитичку констелацију.

Кључне речи: Република Српска, Дејтонски споразум, Федерација БиХ, Босна и Херцеговина, Запад

УВОД

Република Српска ће следеће године обележити тридесет година свог постојања. Прошло је више од четврт века како је Дејтонским споразумом потврђена њена државност. Дејтонским решењем Босну и Херцеговину чине два ентитета: Федерација БиХ и Република Српска. Током читавог овог периода врши се оспоравање Републике Српске, како од стране унутрашњег муслиманско-хрватског фактора, тако и од западних сила, са циљем њеног потпуног укидања. Посебно су се у притисцима на Српску

кроз одузимање њених Дејтонских надлежности истицали високи представници УН за БиХ, свих седам, неки више неки мање, те Уставни суд БиХ, који није предвиђен Дејтонским споразумом, у којем странци (троје) и бошњачки представници (двоје) већински прегласавају српске (двоје) хрватске судије (двоје). Тако нелегални и нелегитимни Уставни суд и високи представник под изговором стварања функционалне БиХ, у којој ће се одлучивати по принципу „један човек један глас“, намећу антидејтонске законе за потребе бошњачке визије унитарне БиХ. Тиме се грубо нарушава и фалсификује Дејтонски споразум и Устав БиХ који се заснивају на двоентитетском концепту државне заједнице Босне и Херцеговине.

Највећи удар на Републику Српску врши се управо ових дана, и он би се могао повезати са променом власти у Америци. Доласком на власт Џозефа Бајдена и предочена је решеност САД и њених партнера да „заврше“ започети посао у БиХ, али и на Косову и Метохији, тако што ће казнити Србе и тамо и овамо: дефинитивном отимањем КиМ од Србије и укидањем Републике Српске. И једно и друго треба да се заврши путем притисака, претњи, обећања, уцена политичког руководства у Београду и у Бања Луци. На Западу се у том смислу рачуна на кооперативност власти у Београду на челу са Александром Вучићем у оба случаја. Кад је у питању КиМ, кроз потписивање тзв. правно обавезујућег споразума између Србије и њене јужне покрајине, што фактички значи признање од стране Србије овог НАТО ентитета, а затим Вучићев притисак на Милорада Додика и власт Републике Српске, што би довело до сукоба два руководства и две политике, и олакшало план за рушење Републике Српске.

На овакав сценарио упућује неколико чињеница, које би се могле свести не следеће кључне речи: Бајден – (не треба имати никакве илузије да би Трамп поводом српског питања био много бољи (Суботић 2020, 127–154), сетимо се Вашингтонског споразума и свих његових последица, поготово Израелског признања независног Косова) затим Меркел – Инцко – Шмит – Ескобар – Хил. Сва ова имена су повезана и у непосредној вези са претходно изнетим мишљењем.

КОНТИНУИРАНИ ПРИТИСЦИ ЗАПАДА, БОШЊАКА И ХРВАТА НА РЕПУБЛИКУ СРПСКУ

Америка и њени не само европски савезници, од првог мировног плана за БиХ – Кутиљеровог од марта 1992, па преко „ратних“, Венс-Овеновог, Овен-Столтенберговог, Плана Контакт групе,

све до „Дејтона“, као и у послератном периоду – до данас, нису озбиљно прихватили Републику Српску. Што значи да нису имали, а немају ни данас реалан однос према Дејтонском споразуму, који су сами креирали. „Дејтон“ је у евроатлантској визији прихваћен као начин да се заврши рат, не више од тога. Ричард Холбрук, главни креатор Дејтонског споразума, недуго након „Дејтона“, рекао је да је ентитетско конституисање БиХ и признање Републике Српске била „грешка у прорачуну“, и ту грешку временом треба исправити. То је очигледно било оправдање за континуитет НАТО - америчке политике. Након ратног предаха наставиће се предратна политика унитаризације Босне и Херцеговине и разградње Републике Српске. У том смислу високи представници (највише Педи Ешдаун, пре њега Вофганг Петрич, те последњи Валентин Инцко) вршили су притиске на власт и политичаре у Српској, доносили су законе за које нису били овлашћени, укидали су надлежности Републике Српске и преносили их на заједничке органе БиХ (тако је 2008. укинута војска Српске и формиране су оружане снаге БиХ), примењивали су санкције против српских политичара, самовољом Педија Ешдауна, неколико стотина њих смењено је са функција на које их је српски народ изгласао на изборима. Све антисрпске и антидејтонске одлуке и законе високих представника (а таквих је око 140) аминовао је нелегални и нелегитимни Уставни суд БиХ, у којем доминирају странци. Овде ћемо навести неке од примера који уверљиво сведоче о непосредним залагањима западних политичара и високих представника, те муслиманских и хрватских/католичких дужносника за укидање Републике Српске.

Тако је Педи Ешдаун крајем децембра 2004. најавио да је „могуће укидање Републике Српске“, а бивши високи представник Волфганг Петрич је 2014. објавио како је време за укидање ентитета и успостављање регија.

За укидање Републике Српске изјаснила се и Бискупска конференција Босне и Херцеговине (Црква у Хрвата). Република Српска је за босанске бискупе извор нестабилности и претња миру, па су након Бискупске конференције, 29. октобра 2005. упутили предлог под насловом „Босна и Херцеговина – извор нестабилности и пријетња миру, или будућа чланица Европске уније“. Кардинал Винко Пуљић, врхбосански надбискуп, изјавио је да је за овај предлог Бискупска конференција БиХ добила подршку Ватикана. Али, с обзиром да овај предлог није одговарао ни босанским Хрватима, у погледу њихове тежње за успостављањем трећег – хрватског ентитета, кардинал Пуљић је рекао да је инспирацију имао у аустроугарској административној

подели окупиране БиХ. „Дакле, аустроугарски фактор присутан је и сто година од распада Аустро-Угарске и најуже је повезан с данашњом немачком, аустријском, великохрватском и ватиканском политиком“ (Србија данас 2021). Ватиканска политика је путоказ за римокатоличке државе и народе, вођена идејом римокатоличке мисије и прозелитизма, она се жестоко супротстављала Краљевини Србији (1914–1918) и настојала да спречи уједињење у прву Југославију (1918), залажући се потом за њено разбијање (1941), као и за разбијање друге, социјалистичке Југославије (1991) и бомбардовање Републике Српске Крајине и Републике Српске (1991–1995). Ватикан је подржавао сецесију Црне Горе из заједничке државе са Србијом (2006), и био сагласан са снагама које траже укидање Републике Српске (2005).

Истоветне ставове имају и бошњачки политичари и интелектуалци. Члан Председништва БиХ Сулејман Тихић је у новембру 2005. пред Уставним судом Босне и Херцеговине покренуо поступак за укидање имена Републике Српске. Слично је поступао 2007. његов наследник у Председништву БиХ, Харис Силајџић. Он је јавно говорио: „Циљ ми је укинати Републику Српску“. Као председник Председништва БиХ 2010. године Силајџић се залагао за укидање ентитета. Бакир Изетбеговић је претио да ће пред Уставним судом БиХ тражити да се преиспита име Република Српска. (Србија данас 2021).

Милорад Додик сведочи како је у једном сусрету са „Николасом Бернсом у Стејт департменту био и Харис Силајџић који је Бернсу рекао да је незадовољан, да је мислио да ће од БиХ бити направљена држава и да ће бити разграђене аутономије које у БиХ постоје. На то му је Бернс рекао: па, зар не видиш да то радимо?! То је било прије осам година и ништа се није промијенило ни за вријеме Трампа. Колико год то било помало наивно, ипак је све у нашим рукама. Наше подвођење странцима и њиховој експанзији. Наше додворавање њима да бисмо им показали да смо дио њих – то је највећа штета за нас све“ (Факти 2021б).

Притисци, претње и сва непочинства усмерена су ка Републици Српској. Разлог за такву политику Запада и муслиманско-хрватског суседства треба тражити у чињеници што је Српска не само опстала, него и зато што је она данас „оаза мира, фактор стабилности у Босни и Херцеговини. Република Српска је за Србе исто оно што и Израел за Јевреје – гаранција да никада више неће бити геноцида над Србима западно од Дрине. Република Српска нуди разумна решења, потпуно другачији дискурс. С тим у вези, Република Српска већ деценију и више предлаже повратак

изворним дејтонским принципима како би Босна и Херцеговина како-тако опстала...

Инцкова последња одлука („Закон“ о забрани негирања геноцида – МС) само је потврда да је Босна и Херцеговина тамница народа, коју је он сам на крају мандата претворио у ментални концентрациони логор. У историјском смислу ништа ново. Тако је од Калаја до Инцка, осим у време југословенске државе. Да би се народ ослободио тих Инцкових окова, најсрећније решење би било да се Босна и Херцеговина раздружи по чешкословачком моделу. То, чини се, и јесте виђење државног руководства Републике Српске уколико не дође до повратка дејтонским принципима“ (Србија данас 2021).

Да се накратко осврнемо на Раковићеве тезе, неке да подржимо и оснажимо, а неке да покушамо сагледати у критичком историјском, геополитичком и етно-језичком контексту. Република Српска јесте „оаза мира и фактор стабилности у БиХ“, али да би заиста била за Србе оно што је Израел за Јевреје, ваљало би да иза себе има „Америку“, тј. неку већу силу, Русију, на пример, и свакако Србију, која би морала недвосмислено да стане иза захтева Републике Српске за поштовање и примену Дејтонског споразума. Ако то изостане, онда нема ништа од враћања дејтонским начелима, а поготово од разграничења по чешкословачком моделу. Чешкословачко раздвајање је лако реализовано јер је извршено по језичком начелу. Они су то питање решили половином 19. века. Ту је до краја испоштована језичка дефиниција нације, док је код Срба управо у то време дошло до грубог нарушавања језичке дефиниције нације, тако што су најпре Хрвати од Срба „преузели“ језик, а у новије време су то исто учинили и Муслимани (од 1992. Бошњаци), најзад и Црногорци. Није тешко замислити како би се разграничили Срби и Хрвати у СР Хрватској да је свако остао при своме језику, да Хрвати у време Илиризма (1835) нису „преузели“ Вуков српски народни језик и прогласили га за хрватски књижевни језик, који је тек требало да науче. С језиком су „преузели“ и културну баштину, а затим и саме Србе католике Дубровника, Босне, Херцеговине, Славоније, и њихове територије, као и део бачких Буњеваца. Шта би било са Бошњацима (који су у више наврата мењали име и „причу“ о свом националном идентитету) и Црногорцима – данашњим (гео)политичким нацијама, од којих стварне користи имају само њихови страни ментори. Дакле, чешкословачко раздвајање није одговарајући пример. На поменутих разликама се огледа трагична геополитичка судбина српског народа и Републике Српске у „босанском геополитичком троуглу“. Ову чињеницу је знао и

Торвалд Столтенберг, представник УН, и један од аутора плана за заустављање рата и територијалне поделе у БиХ, када је рекао да у Босни и Херцеговини ратује један народ – Срби, православне католичке и муслиманске вероисповести. Ако је Торвалд, могуће, и био наклоњен Србима (био је амбасадор Норвешке у Београду за време СФРЈ), његов син Јенс, генерални секретар НАТО алијансе, свакако није. Као ни моћне западне земље, данашњи креатори „немогуће државе Босне и Херцеговине“, као и евроатлантског пројекта црногорског одметања од српства.

На обележавању 30 година од формирања Скупштине српског народа Босне и Херцеговине, која је била „последња линија одбране српског народа“ пре стварања Републике Српске, Милорад Додик је изнео став, да је проблем Републике Српске тај што је „на простору БиХ само она самоодржива. Једина она може сама да функционише, за разлику од БиХ или Федерације, која то не може никако. Једино Република Српска има снагу. Зато се покушава на разне начине, а пре свега преко високих представника, Високог судског и тужилачког савета и Уставног суда БиХ, неуставно, антидејтонски и на криминалан начин мењати та позиција снаге и одрживости Републике Српске“ (Факти 2021j).

БРИТАНСКИ ЕКСПЕРТ ТВРДИ ДА ЈЕ У ИГРИ И ИДЕЈА ЗАМЕНЕ ТЕРИТОРИЈА КОСОВО/СРПСКА

Тимоти Лес, британски експерт за Балкан, професор Центра за геополитику у Кембриџу, истиче да у Европи постоји одређена подршка за преуређивање Балкана, те да би на то пристао и Доналд Трамп да је остао на месту председника САД. Трамп је, према Лесу, био спреман да реши статус Косова и „прилагоди“ границе Србије, није био заинтересован за очување БиХ, јер му није стало да одржи Клинтоново наслеђе, већ би „покренуо велику погодбу која би решила нерешена питања државности у региону“. Лес претпоставља да председник Србије Александар Вучић води политику која „укључује европске интеграције, ближу интеграцију са Републиком Српском посебним паралелним односима, мини – Шенген и царинску унију ЕУ, и суптилно промовисање идеје о замени територија између Косова и Републике Српске. У међувремену Београд ускраћује признање Косова и усмерава се на не-западне силе“ (Факти 2021г).

У нашем претходном чланку о „нон пејперима“ и косметској кризи, указано је да се власт у Београду повела за овим Лесовим геополитичким комбинацијама о замени Косова и Метохије за

Републику Српску (Суботић 2021, 54), занемарујући при томе Резолуцију СБ УН 1244 и територијални интегритет Србије. Лес сматра да постоји забринутост великих сила – САД, Русије, ЕУ, Турске – од распада БиХ, али да то не мења политичку реалност на терену, односно да постоје два замрзнута сукоба на границама Србије – један који искључује територију која не жели да буде део Србије (тзв. Косово) и онај који укључује територију која то жели (Републику Српску) (Факти 2021г).

Поменути ставови Леса, које он приписује неким европским политичким круговима као и бившем америчком председнику Трампу, нису баш уверљиви, што је показао и сам Доналд Трамп приликом потписивања Вашингтонског споразума, кад је принудио српског председника Вучића на низ уступака тзв. косовској независности (Суботић 2020, 127–154). Наиме, доласком на власт Џоа Бајдена, српска позиција је још више угрожена, како на Косову и Метохији, тако и у Републици Српској. Запад инсистира на потписивању правно обавезујућег споразума, тј. међусобног признања Србије и тзв. Косова, док се у Босни и Херцеговини, под маском имплементације Дејтонског споразума, преко високог представника и Уставног суда БиХ, врши његово брутално кршење са циљем укидања Републике Српске и унитаризације БиХ.

„ИНЦКОВ ЗАКОН“ О ЗАБРАНИ НЕГИРАЊА ГЕНОЦИДА И НЕЛИГИТИМНОСТ ШМИТА КАО НОВОГ ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА

„Инцков закон“ о забрани негирања геноцида над муслиманима уз пратеће санкције и нелегитимно наметање Кристијана Шмита за високог представника у БиХ, представља доказ да је Америка под влашћу Бајдена, подржана од Немачке и других западних земаља, намерна да процес оспоравања и постепеног укидања Републике Српске доведе до краја. Овај „закон“ се може оспоравати са становишта легалности и легитимности већ због чињенице да је Инцко Закон о допуни Кривичног закона Босне и Херцеговине донео седам дана након што је дао оставку на место високог представника УН-а за БиХ, 27. маја 2021. године. Наиме, Валентин Инцко је решио да „загорча“ живот Србима и Републици Српској по налогу поменутих западних фактора – долазећег Бајдена и одлазеће Меркел. У тај пројекат уклапа се долазак Шмита као нелегитимног новог представника с једне стране, и познатог америчког антисрпског тандема: Габријела Ескобара, америчког изасланика за Балкан и Метју Палмера, изасланика за изборне

реформе у БиХ. Ради се дакле на антидејтонском пројекту, укидања ентитета, који чине суштину државне заједнице БиХ – суштину самог постојања БиХ као такве. Босна и Херцеговина није држава, поготово не функционална држава. Она је државна заједница – заједница два ентитета, који самим тим имају већину државних надлежности. Данас је функционална само Српска, за разлику од ФБиХ која већ неколико година нема ни владу.

Када је реч о могућем поводу за доношење „Инцковог закона“, треба поменути извештај Комисије Владе РС, формиране у фебруару 2019, са циљем да „истражи страдање свих народа у сребреничкој регији у периоду од 1992. до 1995. године“. Могуће је и да се ради о реакцији на Извештај Међународне комисије под председништвом Гидеона Грајфа. Ово међутим могу бити само поводи, разлоге треба сагледавати у ширем геополитичком контексту.

Тако Предраг Теранић истиче да: „Ни оставка коју је 27. маја дао на функцију Високог представника није била Инцкова одлука. Ко су креатори нове кризе у БиХ коју је „Инцков закон“ изазвао, открио нам је поменути Хаџифејзовић (сарајевски новинар – МС) указујући на одличну конекцију Кристијана Шмита, новог и непризнатог Високог представника, са америчким председником Бајденом и немачком канцеларком Ангелом Меркел, која га је, према Шмитовим ријечима, молила да дође у БиХ.

Откако је кованица „Западни Балкан“ постала синоним за земље које се налазе на Балкану, а нису чланице Европске Уније, позиција именованог региона се није мијењала. Западни Балкан је дио Балкана коме нема мјеста у Европској заједници, већ земље које су сврстане у овај „кош“ треба међусобно да се економски увезу и као колектив сарађују са ЕУ. Да је Западни Балкан сива зона, предворје или „Б лига“ ЕУ, видјело се из Берлинског процеса који је покренула управо Меркелова. Након неколико сесија на различитим дестинацијама, Берлински процес је преименован у „Мини Шенген“, а након одбијања Црне Горе и БиХ да се укључе у овај пројекат, „Мини Шенген“ је просторно сужен на Србију, Албанију и Северну Македонију и поново добио ново име – „Отворени Балкан“ (Факти 2021ж).

Свих десет чланова Независне комисије истичу да се у Сребреници није десио геноцид. Гидеон Грајф, председник Комисије, је изјавио: „У Сребреници се десио масовно убиство, али то није геноцид – хашка верзија неће опстати“, те да „Геноцид у Сребреници` треба избрисати из историје – није се догодио“. Грајф притом истиче: „Геноцид подразумева намеру, а у случају

Сребренице није постојала никаква намера. То је огромна разлика, потпуно други ниво. Они који и даље користе термин ‘геноцид’ имају лоше намере. Од сада термин ‘геноцид’ уопште се не сме везивати за те догађаје, зато што је то погрешно... Почињен је злочин, али тај злочин уопште се не може називати ‘геноцидом’ и мислим да је то веома важно, наглашава Грајф, и указује да као Јеврејин зна шта геноцид значи, јер припада старом народу над којим је извршен највећи геноцид у историји човечанства...“ Срби су били жртве, а не агресори. На сребреничком подручју било је на хиљаде српских жртава, нападнуто је неколико стотина села, страдали су углавном цивили... Ако се термин ‘геноцид’ уопште може користити, онда га треба користити када се говори о страдању српског народа, а не обрнуто. Постојали су планови у тзв. НДХ да се српски народ уништи и то многим методама. Лично сам се бавио истраживањем на ту тему, о злочиначком режиму у Хрватској у периоду 1941 – 1945. Ако је геноцид уопште почињен, онда су га починиле хрватске усташе. То се никада не сме заборавити“ (Факти 2021а).

Грајф истиче да није било више од 3.714 бошњачких жртава, али да су Хаг и Сарајево чинили све да их дуплирају. У Извештају комисије се наводи да је за злочине над бошњачким становништвом на простору Сребренице пред Хашким трибуналом вођен поступак против 27 лица, од којих је 20 правоснажно осуђено на четири доживотне казне и 272 године затвора.

Питање новинара: „На који начин мислите да овај извештај као истину представите остатку света уколико се зна да су пресуде, што Међународног суда правде, а и самог суда у Хагу, донесене, а оне се тичу самог геноцида?“ Грајф је одговорио: „Могу само да кажем да наш извештај није нетачан, а нетачан је чланак (на који се позивате)“ (Факти 2021а).

Уследила су и бројна друга реаговања на „Инцков закон“. Тако Ноам Чомски, амерички лингвиста, познати интелектуалац, каже: „Ако хоћете да оно што се догодило у Сребреници назовемо геноцидом, онда за прави геноцид морамо да нађемо неко друго име“ (Историјски пројекат Сребреница 2018).

Политиколог Ненад Кеџмановић указује да су црногорски и шиптарски посланици изгласали декларацију о геноциду и тако „прихватили“ „Инцков закон“, иако то нема никакве везе са њима, као и на покушај Британије и САД да се негирање „геноцида“ забрани резолуцијом СБ УН. Кеџмановић примећује да „реакција бошњачке стране није била праштање и помирење, него проглашење Српске за ‘геноцидну творевину’, а касније и Срба

као ‘геноцидаша’ и ‘лошег народа’, разврставање Срба на ‘часне и нечасне’... Никоме од шест Инцкових претходника, није падало на памет да у кривични закон унесе затворске казне за вербални деликт. Масовно потписивање петиције широм Српске учинило је санкције за негирања геноцида не само неспроводивим него и смијешним. Судски и затворски капацитети БиХ нису довољни да се осуди и ухапси милион Срба – читав један народ“ (Факти 2021д).

НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ОДБАЦУЈЕ „ИНЦКОВ ЗАКОН“ И ДОНОСИ ЗАКОН ПРОТИВ ОМАЛОВАЖАВАЊА СРПСКЕ

Уследила је реакција Републике Српске. Закон о непримењивању „Инцковог закона“ на територији Републике Српске донела је Народна скупштина Републике Српске 30. јула 2021, а председница Републике Српске Жељка Цвијановић га је указом прогласила 13. октобра 2021. године. У члану 1. се каже да се „одлука високог представника неће примењивати на територији РС“. У члану 2. пише да „надлежни органи РС неће сарађивати са надлежним органима БиХ у погледу примене одлуке високог представника, а у члану 3. да ће закон РС ступити на снагу након објављивања у Службеном гласнику РС. Осим овог указа, председница Српске је потписала и указ о проглашавању Закона о допунама кривичног закона РС у којем се забрањује омаловажавање Републике Српске.

Казна за проглашавање Српске за агресорску или геноцидну творевину је од шест месеци до пет година затвора. Ако то учини лице из неке институције или службено лице, биће кажњена затвором од две до десет година. Такође, предвиђене су казне затвора до три године за омаловажавање РС и њених симбола, заставе, грба, химне. На овој „посебној седници“ која је била затворена за јавност Закони су усвојени гласовима свих присутних посланика СНСД, СДС, ПДП, ДЕМОС, СП, ДНС, УС, СПС, НПС и посланичке групе НДП.

И уместо да се тражи решење, тј. повлачење „Инцковог закона“, који БиХ води у крајње непредвидиву и опасну будућност, западни део тзв. међународне заједнице посеже за још једним фалсификатом: Савет за имплементацију мира (ПИК) самоиницијативно, без сагласности представника Русије и против сагласности СБ УН, изгласава Кристијана Шмита за новог високог представника. Шмита нису прихватили Русија и Кина, као ни Република Српска – власт и опозиција показали су потпуно политичко јединство и на седници Народне скупштине плебисцитарно одбили да прихвате

Шмита за високог представника. Разлог је јасан: Избор Шмита није потврдио СБ УН. Русија и Кина су гласале против.

У Савету безбедности УН реаговали су амбасадори Русије и Кине. Руски амбасадор у УН Василиј Небензја изнео је став своје земље да је „Инцкова одлука нелегитимна“ и да именовање Шмита није легитимно. Небензја је поновио како Русија није сагласна са именовањем Шмита за високог представника. „Именовање није легитимно, нити има политичку подршку Савјета за имплементацију мира. Увек смо спремни разговарати о проналаску рјешења, али ово је покушај да се изабере кандидат за високог представника без подршке Савјета безбједности и једне стране у БиХ (Републике Српске), чиме он не би имао легитимитет“ (Факти 2021к).

Кинески амбасадор у УН Генг Шуанг изнео је став Кине да „нико не треба да се мијеша у унутрашња питања других земаља, укључујући и она која се тичу БиХ“. Истакао је такође да је Кина одувijek поштовала суверенитет, независност и територијални интегритет БиХ.

Потом су Русија и Кина у Савету безбедности поднеле предлог резолуције којом се потврђује именовање Шмита за високог представника, али са роком до 31. јула идуће године и без коришћења тзв. „бонских овлашћења“. Био је то компромисан предлог, али гласањем ова резолуција није усвојена: „За“ су гласале Русија и Кина, осталих 13 чланица СБ је било уздржано. Овакав резултат гласања дефинитивно је одредио да Кристијан Шмит није именован за високог представника, чиме није испуњен битан услов из Анекса 10. Дејтонског споразума.¹

Шмит, дакле није високи представник: није могао да буде изабран на седници амбасадора Управног одбора ПИК у којем се одлучује консензусом (Руски амбасадор није гласао), нити је потврђен у СБ УН (Русија и Кина су биле против).

На нелегитимност и „Инцковог закона“ и Шмитовог именовања указује и амбасада Русије у БиХ: „Инцко када је наметао свој „закон“ није био високи представник – није то ни Шмит“. „Полазимо од тога да након 27. маја, место Високог представника у БиХ остаје празно. Сви они који намеравају да сарађују с држављанином Савезне Републике Немачке Кристијаном Шмитом, који себе назива високим представником, то чине на властиту одговорност и ризик, јер он нема потребан мандат Савета безбедности УН.“ При том се

¹ Нигде није предвиђено да високи представник подноси оставку. У Анексу 10. пише: „У погледу сложености рада високог представника и питања са којима се он суочава – стране траже постављање високог представника који ће бити именован у складу са релевантном резолуцијом Савета безбедности.“

из Руске амбасаде у БиХ истиче: „Уред високог представника је и намерни творац дестабилизације БиХ“ (Radio Slobodna Evropa 2021).

СТАВ СРПСКЕ: ИЗВОРНИ ДЕЈТОН ИЛИ МИРНИ РАЗЛАЗ

Још пре скандалозног „Инцковог закона“ власт Српске се определила да врати изворне дејтонске надлежности Републици Српској У више наврата је позивала представнике друга два народа из Федерације БиХ на унутрашњи дијалог, без мешања страног фактора, и нарочито – ОХР-а и Уставног Суда БиХ. Тај позив је и даље актуелан. Република Српска захтева да јој се врате изворне надлежности, а члан Председништва БиХ Милорад Додик је најавио да ће Република Српска поништити све законе које је до сада донео високи представник. Ради се о укупно 140 закона. Српска ће, истиче Додик, поништити наметнуте законе о Суду и Тужилаштву БиХ, Агенцији за истраге и заштиту (СИПА), Обавештајно-безбедносној агенцији (ОБА), као и јавним набавкама. Све то отето је Републици Српској, као и изборно законодавство. Формираћемо своју обавештајну структуру. Ове мере не значе да се Република Српска опредељује за сецесију, како јој спочитавају бошњачки политичари и неки западни фактори, већ за самосталност у оквиру БиХ; за дејтонску и уставну Босну и Херцеговину (Факти 2021в).

Према истраживањима, Додик износи податке, 80 одсто припадника Оружаних снага БиХ спремно да након доношења закона о војсци (војсци Српске – МС) напусти службу и прикључи се војсци Српске. Притом је напоменуо да ће упоредо са новим законом о војсци бити усвојен и закон о укидању закона који је наметнуо некадашњи високи представник Педи Ешдаун, чиме ће на располагање војсци Српске бити стављене касарне и други објекти на њеној територији.

Додик наглашава да, уколико укину Инцкову одлуку, представници Републике Српске су спремни за дијалог, али са позиција изворних дејтонских надлежности. То је одговор власти Српске на очигледну намеру неких западних земаља да крену у процес рушења Дејтонског споразума, у којем је „Инцков закон“ иницијална каписла.

Председник Републике Српске, Жељка Цвијановић сматра да се „о будућност БиХ мора разговарати и одлучивати, јер је ово што имамо – тешка болест.“ Затим је још истакла: „Ствар је СДА да ли ће преговарати или неће. Наше је да нудимо и знамо зашто то радимо. Немамо исту визију земље која би требало да буде

заједничка. Нећемо централизацију на штету интереса Републике Српске и то је став наших институција. Могли смо бити партнери, али Бакир и њему слични за то нису способни... Српска није спремна за одрицање од своје аутономије, већ је довољно оштећена међународним интервенцијама усаглашеним са жељама Бошњака. У једном се, ипак, можемо се сложити са Изетбеговићем, а то је да су преговори о земљи у којој можемо живети завршени крајем 1995. године. На такву земљу смо дали сагласност, а на ову каква је испала – нисмо никада“ (Факти 2021з).

Српска неће ни сецесију ни рат. То је полазни политички став Републике Српске. То наглашавају сви њени политичари. Председник Народне скупштине Републике Српске, Недељко Чубриловић истиче да Република Српска према изворном Дејтону има довољно надлежности („држава у држави“), али да је отпочетка тај ниво стално умањиван, те да прети опасност да она постане „празна љуштура“, територија без политичких надлежности. „Они који желе да развласте Републику Српску – раде то са циљем унитаризације БиХ и њеног претварања у грађанску државу, у којој би се одлучивало по начелу један човек – један глас. То не би било спорно да у БиХ не постоје три конститутивна народа са сложеном и трагичном историјом међусобних односа.“ Стога „борба Републике Српске за очување изворног Дејтона није никакав политички хир или инат према другима, него насушна потреба да се сачувају надлежности ентитета и права Срба као конститутивног народа у БиХ“ (Факти 2021и).

У првом плану је дакле враћање надлежности Републици Српској по „слову“ Дејтона. А то значи успостављање истинске аутономије Републике Српске – њене самосталности – државности у оквиру државне заједнице – БиХ. С ових позиција представници РС желе да преговарају с друга два народа и њиховим ентитетом – ФБиХ; без високог представника и спољних фактора. Уколико друга страна то не жели, а засад не жели (у питању су Бошњаци – Хрвати се још надају трећем – Хрватском ентитету), српска страна готово једногласно (без обзира на спорадична неслагања опозиције услед утицаја спољног фактора, као што је Габријел Ескобар, заменик помоћника државног секретара САД – изасланик америчког председника Бајдена)² указује да је мирни разлаз легитимно право Републике Српске.

2 Ескобар је у иступу пред Конгресом, између осталог, рекао да очекује да се дијалог Београда и Приштине оконча „идеално међусобним признањем“ као и да је „захваљујући његовој молби, упућеној одређеним политичким актерима у Републици Српској пропала идеја српског члана Председништва БиХ Милорада Додика да јединственим наступом одбрани Републику Српску.

Милорад Додик истиче да у структури Дејтонског споразума постоји јасна претпоставка за мирно раздруживање већ самом чињеницом да Српска и Федерација имају своју границу. Притом, што је важно за мир и безбедност, као и за демократску процедуру сваког наредног корака, Српска не чини ништа што би личило на сецесију или угрожавање територијалног интегритета Босне и Херцеговине. Позива на разговоре, и јавно манифестује своје планове, затим, уколико ти разговори не успеју, као што нису успевали свих ових 25 година, предлаже мирни разлаз. „У том случају је – сматра Додик – часније, моралније и у сваком смислу цивилизовано да се мирно разиђемо, јер је и то боља варијанта него стајати у месту годинама као до сада, свађати се или, још горе, да водимо било какав сукоб и рат.“ Све у складу са Уставом БиХ и Дејтоном. Додик је у више наврата јавно говорио да је Босна и Херцеговина истрошен геополитички пројекат и немогућа држава, да је немогућ живот Срба и Бошњака у заједничкој држави, те да је за Републику Српску „једино исправно и одрживо да постане држава и да се као таква удружи са Србијом“ (Факти 2021в).

„Зашто Косово може да има независност, а Српска не може?“ Ову тезу као питање износио је у више наврата Милорад Додик и још неки политичари из Српске и Србије. Поготово после Лесовог мишљења о замени тзв. Косова за Републику Српску. И у тексту о КиМ смо указали да је то рачун „без крчмара“ и „шарена лажа“ тзв. међународне заједнице, односно Запада, који је намеран да нам узме и Косово и Метохију и Републику Српску. Актуелној власти у Београду је теза о замени КиМ за РС погодна да са себе скине одговорност за катастрофалну косметску политику оличену у Бриселском, а затим и Вашингтонском споразуму, као и у бројним знаним и незнатим споразумима које је Александар Вучић постигао са косметским Албанцима. Вероватно је то утицало на Додика и друге политичаре из Српске да погрешно повезују ова два – српска питања. Испало би да се овде мења наше за наше. Посреди је политички фијаско актуелне власти на челу са Вучићем чији је узрок неразумљиво одустајање и одрицање од Резолуције СБ УН 1244.

Подсетимо да је Резолуција 1244 заснована на међународном споразуму којим се КиМ дефинише саставним делом Србије, а право на самоопредељење косметских Албанаца своди на право на локалну самоуправу. Који је ниво те самоуправе ствар је преговора између Београда и Приштине. Имајући у виду да су Албанци на КиМ и пре деведесетих година 20. века имали веома широку аутономију, какву није имала ниједна национална мањина на свету, реална је претпоставка да би таква или слична аутономија могла произаћи из преговора

који би полазили из поменуте резолуције. Дакле, Резолуција 1244 даје им оно што су већ имали – широку аутономију. Или, како је тај статус тумачен у време Коштуничине власти – „Више од аутономије – мање од независности“. То је у складу са међународним правом и међународно-правним документима, као и унутрашњим уставним правом Србије (и бивше СФРЈ), који националним мањинама нуди право на унутрашњи вид самоопредељења, тј. право на аутономију, а не право на спољни вид самоопредељења, тј. сецесију и формирање сопствене државе. Овај други, спољни вид самоопредељења односи се на конститутивне народе. То су Срби, Хрвати, Словенци, Македонци, Црногорци и Срби у Црној Гори (јер се овде ради и комплексном питању њиховог националног идентитета – почетком 20. века били су сви Срби, затим 1948. готово сви Црногорци, данас је Срба око 30%, а уз Црногорце има и осталих) затим Срби у Хрватској (у свим Хрватским уставима: 1947, 1963, 1974. били су конститутиван народ до 1990, када су постали национална мањина), Срби, Муслимани (Бошњаци) и Хрвати у БиХ (три конститутивна народа по Уставу БиХ) (Суботић 2004).

Ово би требало да буде начелни и полазни став српских политичара у свим преговорима око статуса КиМ. Резолуција 1244 је по том питању веома јасна. Уосталом то је у јавности веома познато, и најбоље се илуструје крилатицом која се изговара широм српских и европских спортских стадиона: „Косово је Србија“.

Кад је у питању Република Српска, веома лако је доказати не само конститутивност српског народа у БиХ, него и српско историјско и етно-језичко порекло ових покрајина, као и историјски и геополитички контекст формирања „босанског геополитичког троугла“, успостављеног у време аустроугарске окупације БиХ (Суботић 2012). На суштину и смисао поменутог „троугла“ указао је, како је речено, и Торвалд Столтенберг.

Без обзира што је у југословенској верзији самоопредељења дошло до грубе повреде овог начела међународног права, Срби су успели да своју државну творевину – Републику Српску – конституишу почетком 1992, у крајње непријатељском политичком окружењу муслимана и Хрвата, подржаних спољним актерима, затим да је у рату одбране, и најзад у Дејтону, крајем 1995, потврде. Да подсетимо, у контексту континуитета бошњачко – хрватске политике према Србима у БиХ, на два документа који потврђују српску државотворност, те на равноправност српских националних интереса, која је подразумевала да се одлуке доносе на основу опште сагласности, а никако прегласавањем, као што је било приликом референдума муслимана и Хрвата 29. фебруара и 1.

марта 1992, који је Босну и Херцеговину одвео директно у рат. Та два документа су два амандмана на Устав БиХ, које је крајем јула 1990. усвојила Скупштина Босне и Херцеговине: једним се Босна и Херцеговина проглашава демократском државом равноправних грађана, народа Муслимана, Срба, Хрвата и других, а другим, амандманом 70 у републичком парламенту уведена је установа Националног савета, састављена од једнаког броја представника три народа, која одлучује по начелу опште сагласности.

Међутим, у време рата у Хрватској, муслиманско-хрватска парламентарна и шира политичка коалиција у БиХ је отворено и насилно кренула против српских интереса. Посланици ХДЗ и СДА су 15. октобра 1991. усвојили Меморандум о сувереној БиХ, а на наредном заседању Скупштине, позивајући се на изгласану сувереност, условили су опстанак БиХ у саставу СФРЈ остатком Словеније и Хрватске. На овај противустановни чин реаговали су српски посланици тако што су 24. октобра 1991. издвојили своју Скупштину српског народа у Босни и Херцеговини“. Скупштина је позвала српски народ на референдум о останку у саставу постојеће југословенске државе. На овај плебисцит, одржан 9. и 10. новембра 1991, изашло је 1.350.000 гласача, од којих се 96,4% изјаснило у прилог самосталне српске државе која може да буде у саставу југословенске државе, или Србије. Уследили су политички потези на стварању српског ентитета у БиХ. Видимо, дакле да је српски народ у БиХ, као историјски и државотворан, захтевао право на самоопредељење кроз формирање сопствене државе, која ће остати у неразрушеном делу југословенске државе (Србија и Црна Гора, Македонија је тада још заговарала конфедерацију у оквиру југословенске државе) или Србије. То је значило разграничење са муслиманско-хрватском државом-ентитетом.

Уследио је рат, даље је познато. Срби су у Дејтону потврдили своју државност и пристали на неку врсту конфедеративног положаја у оквиру БиХ, што представља нешто нижи ниво у коришћењу права на самоопредељење – између унутрашњег и спољашњег вида самоопредељења. То је по изворном Дејтону – и то је српски геополитички и државотворни минимум. Али у тренутним геополитичким, како глобалним тако и регионалним и локалним констелацијама – то је и оптимум. Јер, не само Запад који, иако глобално ослабљен, и даље настоји да сузбија државотворне тежње Републике Српске, као и уопште српске интересе на Балкану, већ и Русија и Кина, које подржавају изворни Дејтон и тежњу Српске за самосталношћу, из принципијелних разлога подржавају територијални интегритет БиХ. Отуда је разумљиво што не

наговештавају подршку разградњи БиХ и стварању независне Републике Српске. Али све то треба схватити као процес. Кључно је јединство пре свега народа и политичких чинилаца у Српској, затим јединство и сагласност у политичком деловању између руководилаца Српске и Србије: ово је важно јер ће Запад, Америка и НАТО управо преко политичара у Београду, првенствено преко председника Србије Александра Вучића настојати да издејствује попуштање и „пацификовање“ Додика и његових сарадника. И ако им крене, неће се заустављати до потпуног укидања Републике Српске, па би се цела та величанствена борба српског народа свела на „угушену Радованову буну (под условом да уопште буде смела да се помиње)“ (Факти 2021ж). Насупрот Вучића и Додика наћи ће се Кристофер Хил, нови амерички амбасадор у Београду, затим Габријел Ескобар, изасланик Бајдена за Балкан, а ту је и незаобилазни Метју Палмер, амерички изасланик за изборне реформе у БиХ. Ова америчка тројка деловаће на Вучића, посредно на Додика. Вучић је пријемом Кристијана Шмита, као лажног високог представника, већ показао да је отворен за разговоре и осетљив на притиске.

Кад су у питању Бошњаци и Хрвати у БиХ, уочљиво је да њихову страну максимално подржава Запад, с тим што САД подржавају Бошњаке и актуелни концепт њихове федерације с постојећим изборним законодавством, док Немачка показује више разумевања за хрватске интересе: од захтева Хрвата да имају своју изборну јединицу у БиХ и легитимног представника Хрвата у Председништву БиХ (Комшића су изгласали Бошњаци – МС), до тежње за „трећим“ – хрватским ентитетом. Овде се типује на бившу канцеларку Ангелу Меркел и њеног пулена Кристијана Шмита, лажног високог представника, који би могао да буде нови Калај у протежирању хрватских интереса у БиХ и њеном ширем католичком „преузимању“. Не треба заборавити да је Ватикан историјски (нарочито од Аустроугарске окупације БиХ, 1878) промовисао отворене тежње да босанске муслимане преведе на католичанство. Зато им је био подесан модел Муслиманско-хрватске Федерације, успостављен Вашингтонским споразумом из 1994, који је до данас на снази. Сматрамо, међутим, да је неупутно залагање српске стране за успостављање хрватског ентитета или неко друго преуређење ФБиХ, јер би оно могло да имплицира и преуређење државне заједнице БиХ, што би сигурно нарушило осетљиву ентитетску равнотежу. Иако могућност новог грађанског рата у БиХ тренутно није реална, увек је могућа бошњачко-хрватска коалиција против Републике Српске. За то им је, као што је показала новија и савремена историја, потребна повољна

констелација глобалних снага. Али, није ни Запад оно што је био пре десет, двадесет година. Ојачала је Русија и Кина, а и Срби као народ су нешто научили...

Кад је у питању Запад, Синиша Љепојевић, дугогодишњи дописник Политике из Лондона, истиче да је његов „циљ изазивање кризе и одржавање напетости, а не било какво рјешење. Јер, само одржавањем нивоа кризе и Европска унија (ЕУ) и Америка настоје да задрже своје присуство а самим тим, вјерују, одржавају своју важност. То је циљ, нема ту никакве велике стратегије. И зато не би требало имати великог повјерења у оно што говоре западне дипломате у овом дијелу свијета... Република Српска сада има савезнике, није сама. Србија је под великим притисцима Запада, прије свега Европске уније због њених амбиција у европским интеграцијама и, треба јавно рећи, ту већ има уочљивих проблема. Уочљиве су већ озбиљне разлике у политичким ставовима и Републике Српске, али и Русије и Кине, и Србије... Основни циљ Запада је разбијање српског етничког корпуса, разбијање његовог јединства као основе његове слоге. То разбијање иде на два нивоа. Један је разбијање политичког и националног консензуса у Републици Српској, а други ниво је стварање политичких јазова Бања Луке и Београда. А за то је јавни изговор процес европске интеграције па се испоставља да је та европска амбиција политичке елите у Београду погубна за српски народ. Све подсјећа на вријеме Аустро-Угарске монархије и њене владавине у Босни и Херцеговини и ратних планова Беча против Србије. Међу најбизарнијим знацима је Члан 3. Декларације самита ЕУ – Западни Балкан, одржаног у Словенији почетком октобра 2021, у којем ЕУ тражи да се у медијима не пише ружно, лоше о Европској унији, и тај захтев је у форми једног од услова процеса европских интеграција...“ (Факти 2021ђ).

Потребно је дакле „деловање сходно промени геополитичких прилика.“ (Факти 2021ж) А на унутрашњем плану, постепено и у складу са Дејтоном и Уставом БиХ, вратити отете државне надлежности, које ће обезбедити друштвену, националну и државну самосталност и равноправност, уз даље јачање и свеопшти просперитет српског народа и његове државе – Републике Српске.

Разуме се, уз тежње да се у погодном тренутку изврши и потпуна политичка и државна интеграција српског народа и његових земаља: Србије, Републике Српске и Црне Горе. Тако оснажени, вероватно би кроз време и демографски раст повратили и неки облик аутономије за српски народ на простору Републике Српске Крајине.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Милошевић, Д. 2021. „Додик: Једино исправно и одрживо решење је да Српска постане држава и да се као таква удружи са Србијом.“ *Факти*, 28. мај, 2021. <http://fakti.org/srpski-duh/dodik-jedino-ispravno-i-odrzivo-je-da-srpska-postane-drzava-i-da-se-kaio-takva-udruzi-sa-srbijom>.
- Историјски пројекат Сребреница*. 2018. „Ноам Чомски: У Сребреници се није догодио геноцид“. 25. март 2018. <http://srebrenica-project.org/2018/03/25/%d0%bd%d0%be%d0%b0%d0%bc-%d1%87%d0%be%d0%bc%d1%81%d0%ba%d0%b8-%d1%83-%d1%81%d1%80%d0%b5%d0%b1%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b8-%d1%81%d0%b5-%d0%bd%d0%b8%d1%98%d0%b5-%d0%b4%d0%be%d0%b3%d0%be%d0%b4/>
- Србија данас*. 2021. „Раковић: Инцков `закон` је потврда да је БиХ тамница народа и ментални концлогор.“ 4. септембар 2021. <https://www.srbijadanas.net/rakovic-inckov-zakon-je-potvrda-da-je-bih-tamnica-naroda-i-mentalni-konclogor/>.
- Суботић, Момчило. 2004. *Право на самоопредељење и „југословенски експеримент“*. Прва, друга, трећа Југославија. Београд: Институт за политичке студије.
- Суботић, Момчило. 2012. „О Калајевом концепту ‘босанске нације’ и њеним савременим промотерима.“ *У О Србима муслиманске вероисповести*, ур. Момчило Суботић. Београд: Институт за политичке студије.
- Суботић, Момчило. 2020. „Ка ,неславној‘ завршници ,косметског‘ питања.“ *Политичка ревија* 65 (3): 127– 154.
- Факти. 2021а. „Грајф: У Сребреници се десило масовно убиство, али то није геноцид – хашка верзија неће опстати.“ *Факти*, 24. август 2021. <http://fakti.org/serbian-point/grajf-u-srebrenici-se-desilo-masovno-ubistvo-ali-to-nije-genoci>.
- Факти. 2021б. „Додик: Запад и Бошњаци су учинили све да развласте Српску – мораће да плате цену.“ *Факти*, 15. мај 2021. <http://fakti.org/dodik/dodik-zapad-i-bosnjaci-su-cinili-sve-da-razvlaste-srpsku-morace-da-za-to-plate-cenu>.
- Факти. 2021в. „Додик: Идемо на самосталност Српске у оквиру дејтонске БиХ – формираћемо своју обавештајну структуру.“ *Факти*, 12. октобар 2021 <http://www.fakti.org/dodik/dodik-idemo-na-samostalnost-srpske-u-okviru-dejtonske-bih-formiracemo-svoju-obavestajnu-struktur>.
- Факти. 2021г. „Кецмановић: Дође и до тога да Британац Тимоти Лес поводом Српске Бошњаке обара с ногу.“ *Факти*, 11. мај 2021. [kecmanovic-dodje-i-do-toga-da-britanac-timoti-les-povodom-srpske-bosnjake-obara-s-nogu](http://www.fakti.org/kecmanovic-dodje-i-do-toga-da-britanac-timoti-les-povodom-srpske-bosnjake-obara-s-nogu).

- Факти. 2021д. „Кецмановић: Да је Инцков „закон“ прошао било би – доживотно ко каже „не“ Нелсону, ко је за БиХ са Српском - вешање.“ *Факти*, 6. август 2021. <http://fakti.org/sta-to-pisu/kecmanovic-da-je-incvkvov-zakon-prosao-bilo-bi-dozivotnako-kaze-ne-nelsonu-ko-je-za-bih-sa-srpskom-vesanje>.
- Факти. 2021ђ. „Ђепојевић: Српска има савезнике – на њеној страни нису само Русија и Кина.“ *Факти*, 23. октобар 2021. <http://fakti.org/srpski-duh/ljerojevic-srpska-ima-saveznike-na-njenoj-strani-nisu-samo-rusija-i-kina>.
- Факти. 2021е. „Степић: Срби и Српска да чине све да постану балкански „фаворити“ нових водећих светских актера.“ *Факти*, 19. октобар 2021. <http://fakti.org/srpski-duh/stepic-srbi-i-srpska-da-cine-sve-da-postanu-balkanski-favoriti-novih-vodecih-svetskih-aktera>.
- Факти. 2021ж. „Ђеранић: Ако Срби остану сложни – ето Републике Српске као државе.“ *Факти*, 2. август 2021. <http://fakti.org/sta-to-pisu/ceranic-ako-srbi-ostanu-slozni-eto-republike-srpske-kaodrzave>.
- Факти. 2021з. „Џвијановић: Српска је пристала на БиХ из 1995, на ово у шта је претворена – никада није и неће.“ *Факти*, 22. мај 2021. <http://fakti.org/srpska/cvijanovic-srpska-je-pristala-na-bih-iz-1995-na-ovo-u-sta-je-pretvorena-nikada-nije-i-neces>.
- Факти. 2021и. „Џубриловић: Инсистирамо на изворном Дејтону да Српска не би постала празна политичка љуштурса.“ *Факти*, 12. октобар 2021. <http://fakti.org/tri-skupstine/cubrilovic-insistiramo-na-izvornom-dejtonu-da-srpska-ne-bi-postala-prazna-politicka-ljustura>.
- Факти. 2021ј. „Дачић Додику: Имате апсолутну подршку Републике Србије на основу Дејтонског споразума.“ *Факти*, 25. октобар 2021. <http://fakti.org/serbian-point/dacic-dodiku-imate-apsolutnu-podrsku-republike-srbije-na-osnovu-dejtonskog-sporazuma>.
- Факти. 2021к. „Русија: Страни фактор да остави БиХ на миру; Кина: Високи представник и бонска овлаштења су прошлост.“ *Факти*, 04. новембар 2021. <http://fakti.org/quo-vadis-orbi/rusija-strani-faktor-da-ostavi-bih-na-miru-kina-visoki-predstavnik-i-bonska-ovlasčenja-su-proslost>.
- Radio Slobodna Evropa. 2021. „ Ruska ambasada u BiH: Svi koji namjeravaju saradivati sa Schmidtom čine to na vlastiti rizik“. *Radio Slobodna Evropa*, 31. juli 2021. <https://www.slobodnaevropa.org/a/rusija-ohr-inzko-bih-zakon/31387360.html>

Momčilo Subotić

Institute for political Studies, Belgrade

REPUBLIKA SRPSKA IN THE STRUGGLE FOR THE STATEHOOD

Resume

This paper focuses on the current situation in BiH, with special emphasis on the Republika Srpska, in regard with the two opposing processes which are taking place. The first one, which is characterized by the permanent pressure of the West, and of the FBiH representatives on the Republika Srpska and its Dayton, constitutional position within the BiH state union, and the second one, which represents the struggle of the Republika Srpska for its autonomous position within the Dayton BiH. As for the first process, the paper gives a detailed analysis of continued pressures, challenges, and sanctions against the Republika Srpska and its political representatives by the West, especially by the UN High Representative for BiH and the imposed anti-Dayton and anti-constitutional institutions, such as the Constitutional Court of BiH, where on the basis of a numerical majority of foreign and Bosniac judges, under the guise of applying the Dayton Agreement, the laws and decisions of the High Representative on abolishing the jurisdiction of Republika Srpska are confirmed and decisions are made in favor of the Bosniac vision of centralized and unitary BiH. According to the Serbian view, the epilogue of these moves leads to the disempowerment and abolition of the Republika Srpska. This trend of „creative application of Dayton“ was especially intensified with the coming to power of American President Biden and his intention to „finish“ the work in the Balkans - the final seizure of Kosovo and Metohija from Serbia and the abolition of the Republika Srpska. With that goal, the American emissaries have set off, and diplomatic, psychological, political and any other pressure on the political representatives of Srpska has been intensified, primarily on Dodik, but also on the leadership in Belgrade. Representatives of FBiH, especially Bosniacs, because in the absence of „Dayton“ arguments, they see their state vision of a centralized and unitary Bosnia and Herzegovina in the force of the Western „arguments“. Republika Srpska opposes anti-Dayton and anti-constitutional measures in an adequate, democratic way. The National Assembly of the Republika Srpska repealed the brutal „Inzko law“ and passed a

law against the disparagement of Srpska; it refused to accept the new so-called High Representative (Christian Schmidt), who did not obtain the consent of Russia and China in the UN Security Council, as well as in the PIC Steering Board. Also, in the National Assembly of the RS, there has begun the process of abolishing the laws by which the competencies of the RS were transferred to BiH. RS does not want secession, but stands firmly on the rampart of its Dayton and constitutional position. Republika Srpska demands a solution be found through the internal dialogue (which is refused by Bosniacs). that, after the state competencies are brought back to it to the level of the „letter“ of Dayton. Otherwise - the solution is a peaceful separation. It should be noted that this process of a Dayton or, possibly, state-independent positioning of the Republic of Srpska implies several conditions. First of all, political unity in Republika Srpska, the support of the political leadership in Serbia, which is based on the unity of the Serbian people as a whole, and on the support of reliable and powerful allies, such as Russia and China, which means a favorable global geopolitical constellation.

Keywords: Republika Srpska, Dayton Agreement, Federation of BiH, Bosnia and Herzegovina, High Representative, allies

* Овај рад је примљен 1. новембра 2021. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 8. новембра 2021. године.